

Aftur ein fátækslig og reingjandi grein um Føroyar í útlendskum blað:

»Halvdelen af mændene drukner«

— alligevel fisker de, for færingar har valget mellem at fiske eller sulte, skriver danskur blaðmaður í Familie Journal

»Her er ingen værtshuse, men fyldte kirker. De unge bor hjemme, til de bliver gift. Efter konfirmationen tar drenge på havet — og pigerne til Danmark. Halvdelen af mændene drukner. Alligevel fisker de, for færingar har valget mellem at fiske eller sulte«.

Tað er ikki eiti á, sum hugflogið rökkur langt hjá ávisum donskum blaðmonnum, sum vitja í Føroyum og skriva sínar upplivingar í donskum vikublaðum.

Eitt nú hjá hesum »blaðmanninum« í Familie Journalen tann 2. mai. Arne Andersen hevur vitjað í Føroyum í EÍNDAG. Og hetta hevur hann so fingið burtur úr. Vit loyva okkum at endurprenta greinina úr danska vikublaðnum, hóast tað helst eru mong heima í Føroyum, sum hava keypt hetta blað. Vit vilja tó við at endurprenta greinina her vísa á, hvussu láturligt, rangvort og sensatíonshungrandi eitt nú donsk vikublað kunnu skriva um Føroyar og færingar.

Vit geva orðið til Arne Andersen, sum vónandi steðgar í fleiri dagar næstu ferð hann vitjar.

Familie Journal:

»Foråret er for længst kommet til Færøerne.

Nu er der små, hvide lam på de lysegrønne skrænter.

Flagdagen, den 25. april, er overstået med fester for det nu 43-årige, færøske flag.

Her i maj fester færingerne for deres nye, flotte samlingssteder, »Nordens Hus« og »Færohotellet«, begge hvide, elegante og næsten svævende på fjeldsiden over Thorshavn.

I juni kommer Nordøsten i Klaksvig og i juli Thorshaavns berømte Olaidag.

Men den smukkeste fest og den mest stilfærdige er årets første, den 12. marts.

Det er den dag, tjaldurin kommer tilbage til Færøerne.

Det er usvigelig sikkert. Det slår aldrig fejl, at netop den dag kommer

Færøernes nationalsjæl, tjaldurin, den sort-hvide, rodnæbbede, rødbenede og rødøjede strandskade tilbage fra sit europæiske vinterkvarter til de grønne mirakler med verdens dejligste mennesker.

Den kommer samme dag og samtidigt til alle 30 små og større øer. Overalt høres dens forårsbebudende, mærkelige skrig.

Og børn og gamle — alle — kigger efter den og kan ikke lade være med at tænke på det gamle, færøske ordsprog:

»Sært tú Tjaldrið á líð, gongur árið tær við...«

»Ser du tjaldur fra vinge, vil det lykken dig bringe...«

Det hjalp en færing mig med at oversætte i vinter, en januar dag, da stormen suste over fjeldene med hagl og isslag og snefog.

Sådan en dag fatter man ikke, medmindre man tror på mirakler, at færingar ligesom fuglene har kunnet klamre sig til de barske klippeover i over 1000 år.

Større en Lolland er nationen ikke og folket ikke flere end i en dansk provinsby. Men rigtignok med eget sprog, flag, kultur og en levevis, som de fleste danske må misunde deres færøske frænder.

Her er ingen arbejdsløshed og derfor heller ikke dagpenge.

Her er ingen værtshuse, men fyldte kirker.

Her er ingen kildeskat, og man betaler højst 50 pct. i skat, bagud.

Her står man uden for EF og har tre TV-fri dage om ugen.

Man slakter får, som vi slagtede julegrisen i gamle dage, men hvis fåret brøjer, venter man til næste dag.

De unge bor hjemme, til de bliver gift. Efter konfirmationen tar drenge på havet — og pigerne til Danmark.

Halvdelen af mændene, drukner. Alligevel fisker de, for færingar har valget mellem at fiske eller sulte. Derfor fisker færingar.

I Klaksvig er der mindst én fisker i hver eneste af bvens 1000 familier.

Det er her, i denne barske by mellem fjeldene, at de store penge tjenes på Færøerne.

Palle Rasmussen, der har haft fiskelyst og -held i hele sit liv, er kommet hjem fra New Foundland med en 4,5 millioner kroner last fisk i sit lineskib, Færøernes største, med en 30-mands besætning.

Og »Karina« gores klar til i morgen at sejle til Svalbard efter rejer.

I fjor lossede den store trawler rejer, kogte, frosne, pakkede i Hanstholm for 22 millioner kroner.

Hvert togt tager et par måneder, i vintertiden i storm og 20 graders frost, så alle mand af og til må ud og hugge is, for at skibet ikke skal gå ned.

Men lønnen er også de-refter. Yngste mand, dæksdrengen på 14, tjente 120.000, styrmanden Bjarki fra Sudero en halv million.

»Karin« ejer, Tryggve Laksafoss, — sikke et navn — er stor og bred og rolig som et fjeld.

Og lad ham nu fortælle om sig selv, om hvordan man bliver mængemillionær i Klaksvig:

»Jeg er født og opvokset i Klaksvig.

Min far var fisker.

Jeg gik ud af skolen som 14-årig.

Stod i lære i to år som maskinarbejder.

Tog ud som motorpaser for at tjene penge.

Jeg havde ingen.

Det første hold på maskinmesterskolen i Klaksvig kom jeg med på.

Jeg tog eksamen og blev maskinmester, da jeg var 18.

Bagefter tog jeg ud med en trawler som fyrbøder og tjente gode penge.

I en halv snes år var jeg maskinmester i A. P. Møllers rederi og i færøske trawlere.

Sammen med mine to brødre købte jeg mit første skib, et lineskib, hvor man fanger torsk med kilometerlange liner.

Det gik godt. Samme år købte vi et til og byggede et fryseskib.

Nogle år efter solgte vi dem alle tre i Canada.

Vi byggede tre fabriks-

trawlere, som vi nogle år senere solgte på Island.

Så var jeg borgmester i Klaksvig et stykke tid.

Derefter byggede jeg min egen rejsetrawler, »Karina« i Norge.

Den kostede 20 millioner.

Jeg havde tjent et par stykker af dem, nok til egenkapitalen.

Vi rog ind i et rejseeventyr oppe ved Grønland.

Skibet tjente sig ind på fire år.

Vel en 15–20 millioner om året i alle seks år.

I fjor blev det dog til 22 millioner.

Vi havde fundet et nyt rejseeventyr.

I 1981, med fiskekvoter og somilegrænser og restriktioner, var jeg i tvivl, om vi kunne fortsætte, efter at vor licens om en rejseftale i tre år med Canada var udløbet.

Vi tog chancen oppe ved Svalbard. Kunne »Karina« bare fiske nok til at betale olien, var jeg tilfreds, sagde jeg til skipperen.

Fem uger efter kom »Karina« hjem med 250 tons rejer. Full last.

Det er mange rejer. Og mange penge.

Jeg er min egen mægler og sælger rejerne selv, tit for skibet er kommet til Hanstholm med lasten.

Jeg sidder her i Klaksvig med telefon og telex og snakker med hele verden, England, Japan, Frankrig, Canada og Sverige.

Rejemarkedet er et lotterispil. Priserne svinger kolossalt op og ned, uge for uge.

DEN STORE FISKE

Det er spændende hver gang.

Mens Tryggve fortæller, går den færøske radio med vejrudsigt, oplæsning af færøske fortællinger og lotteri, en slags bankospil, som har tjent til et nyt moderne radiohus — uden TV, for færøske TV er en privat forening med færre ansatte, end man kan tælle på fingrene — som de færingar dog kan hitte udfaldet.

Men sådan taler altså Tryggve, sådan er han, den store færing fra Klaksvig, der har tjent sig til mængemillionær på fiskerne i Nordatlanten.

Sådan en dag på Færøerne og især i Klaksvig er det, som om de danske vestkystfiskere og deres Nordso-fiskeri blegner lidt i sammenligning.

Altting heroppe er stærkere, vildere, voldsommere, såvel folket som fjeldet — og fangsten derude mellem Nordatlantens bolgebjerger.

Det er svært helt at fatte færingers levevilkår efter bare en enkelt dag på Færøerne — og da særlig, når man kommer lige fra Lolland.

Det er nok bedst at slutte med at lade endnu en færing få ordet. Jeg tænker på Palle, den anden store fisker, jeg mødte i Klaksvig. Han er noget ældre end Tryggve, 64 år, men fisker stadig som skipper på sit store skib.

»Jeg har altid, hele mit liv, haft en umådelig fiskelyst. Da jeg for nogle år siden var i Israel og stod

ved Genezareth so, tænkte jeg på Peter, fiskeren, der blev Jesu discipel og en af de tolv apostle.

Jeg tror, Peter blev sur, da Jesus bad ham følge sig. For Peter var jo en dygtig fisker, og jeg kender jo til denne ubetvingelige fiskelyst. Når man står der i styrehuset og ser ud over havet og fornemmer et særligt skær, en spejling, så man kan mærke, ja næsten lugte, at her er der fisk, her går en stime...

Jeg fiskede oppe ved New Foundland og kom for nær på den canadiske fiskerigrænse. Ikke fordi jeg ville gøre noget ulovligt, men fordi jeg blev så optaget af min fiskelyst, at jeg ikke ønskede, jeg var drevet ind over den 200 miles søgrænse.

Så blev jeg opbragt og fort til havn, måtte bøde 50.000 dollars og hele lasten til en værdi af over en million kroner.

Jeg sejlede ud igen, hjemad. Og om natten slog jeg maskinen fra, lå stille og drev med donningerne, mens jeg snakkede med Vorherre.

Jeg bad om forladelse, hvis jeg havde gjort noget forkert. Og tryglede så mindeligt om at måtte beholde min fiskelyst.

Jeg rog ind i en stime. Det var næsten som Peters fiskedragt. Og jeg kom hjem til Klaksvig i går med lasten fuld. Den er solgt nu. For 4,5 millioner.